

Južno-slovenske

NARODNE POPIEVKE.

Većim ih dijelom po narodu sâm sakupio,

ukajdio, glasovirsku pratnju udesio, te izvorni im tekst pridodao

Fr. Š. Kuhač.

Radilo se o tom sborom i tvorom, ne bi li zemlja od mene kupila i o svom trošku izdala moju sbirku južno-slovenskih narodnih popievača, odlikovanu na hrvatskoj izložbi g. 1864. srebrnom kolajnom I. reda a na bečkoj izložbi g. 1873. zaslužnom kolajnom. Hvala onim, koji su oko toga nastojali i sa mnom se osvjedočili, da se nije nadati toli izvanrednomu i velikodušnomu postupku. S toga me svjetovaše mnogi naši uglednici a moji vele štovani prijatelji, neka se sâm latim izdavanju, uzdajući se u rodoljublje tolikih odličnika našega naroda, koji si mogu tu sbirku nabaviti, i u nedvojbenu spremnost obiju naših zemaljskih vlada, da će mi svojski pomoći pri razpačavanju.

Ali pošto su troškovi izdavanja bilo kakovih glasbotvora vrlo veliki, to sbilja treba sva dobra volja i pravo pregnućje svih rodoljubnih duša, da ne budem na kvaru. Ja se tomu usrdju nadam, ja ga dapače izgledam za cijelo i radujem mu se već s toga, što će se u čudu naći čak i neprijatelji našega naroda i narodne glasse videći toliki uspjeh.

Mislim, da se smiem tomu usrdju nadati, jer sam dvanaest ljeta malne po svih južnoslovenskih pokrajinah potućajući se od sela do sela, od grada do grada sabrao taj silni materijal, i jer sam se dvanaest zina trudio uređujući i prepisujući tu sbirku. Sndim, da sam vlastan izgledati tu usrdje, jer sam sbilja uz veliku marljivost i uztrajnost okaniv se svake druge privrede nastojao oko slovenske glasse, i jer će ta sbirka u velike vriediti ne samo prijateljem naše glasse, već i znanstvenikom te svemu glasbenomu svijetu, najpače pako našim domaćim umjetnikom i učiteljem glasse, budući im bogatim vrelom narodnih osebina. Znanstvenikom će po ovih popievkah puknuti medju očima o mnogih stvarih tičućih se kulturne poviesti, duševnoga žilovanja, jezika i poezije našega naroda, bit će im te popievke uporištem znanstvenomu doumnavanju. Glasba je sa životom slovenskoga naroda toli uzko spojena, da pomaže sjegurno suditi o mnogih dielovih stare poviesti te kulturne staroga slovenskoga naroda. Bez tačna i potpuna znanja melodija naših narodnih pjesama ne da se o jezicnom naglasku, o ritmu i melodiji jezika pa tja i o pravopisu pravo suditi, a kamo li ustanovit im podpun i valjan zakon. Dosad je svaki naš jezikoslovac to i priznao, najskrenije možda prof. Ante Mažuranić. Što se pako one naše težnje tiče, da stvorimo slovensku umjetnu glasu, to nas može jedina naša narodna glasa na pravi put naputiti, jer fraze: „slovenski dah ili slovensku žicu pogoditi, u slovenskom smislu glasbotvoriti i skladatai“ ne mogu ino značiti, nego li instinktivno pogoditi ili pak analizom narodne popievke pronaći načela, za kojimi se Slojven tradicionalno povajda u melodiji, ritmu i harmoniji.

Zeleći, da svet dozna za moje iztrage i izkustva na tom polju, te za moja nagđanja u umjetno-povjestnoj zbirci, primila je, uzvaljujući znamenovanje ovoga predmeta, jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti niz razprava o tom, te počela ih objelodanjivati u 38. knjizi „Hada“. Pa budući da teorija — bilo ma u kojoj struci — može samo onda osvjedočavati te biti plodnom, ako je podkriepljena nizom praktičnih uspjeha ili većim brojem praktičnih primjera, to je izdavanje moje sbirke popievača i s ovoga gledišta nuždom. Ali osim toga je — kako se meni čini — već krajnje vrijeme, da svoju omladinu privadimom zvukovom prave slovenske glasse, ne čemo li, da nam odgoj bude jednostran, pa da se samo ondje krili na krilima domoljubnoga duha i narodnoga čuvstva, gdje se ne radi upravo o glasi. Koji mnižu, da se može vič doviti i bez umjetnosti, koje zaslađuju život višim zanosom, ne unapredieše naše obrazovanosti te nam ne donieše ni mnogo koristi ni velike slave. Biti će dakle dobro, ako za vremena počnemo smatrati umjetnost drugim nečim nego li samim zabavlom, ako dapače uzmemo smatrati svetom dužnosti, da i njoj priuimesmo darak svoj. Nu samo se sobom razumieva, da treba i njegovati tu glasu, osobito u građanskih kućah, hoćemo li, da ona djeluje na odgoj omladine te da ine nauke u narodnom smislu nadopunjuje, pak i drugčije da zadovoljuje uzvisitij svojoj mislji, -ta svaki nas i sâm znade, da dojmiljaji u roditeljskoj kući najbeše odlučuju cijelim našim životom.

Drugi narodi dobro dokućieše znamenovanje svoga jezika i svoje narodne glasse, te udomaciše oboje u svoju obitelj, kako će se tim duh pratoca prenositi haštinom od roda do roda te nadahñjivati omladinu. Djelovanje i uspjehi ove metode bjehu golemi, budući da se ne samo rodiše odlični mislioci i narodni umjetnici, velikani, koji narodu svomu osvjetlaše obraz te postadoše inim narodom svietlećimi tornjovi, pa što je još više, ova je metoda porodila, razvila, okriepila i velikimi djeli zapečatila sviest narodnu i ponos narodni. To nam biva jasnim,

razmislino li, da male tobože stvari porodiše često ponajgolemije uspjehe, pa da priээр ovakorih malenih stvari bješe prebesto povod posljedica najturobnijim po narod i državu. Iškip Strossmayer ne reče bez uzroka u djelu svom „Stalna crkva u Djakovu“: „Svaki čovjek ono što jest, to : po tradiciji i nauku, ništa čovjek na svijetu izvesti, u ničem uspjeti ne bi mogao bez tradicije. Narod, koj po. e prtrgne tu nit tradicije, izumire kao što Indijanci u Americi; u kom pako narodu tradicija ta dogodjajem kojim oslabi, taj narod nazaduje. . . I najumniji čovjek diete je svoga vremena i svoga naroda; sva njegova originalnost u tom jedino sastoji, što je znao i umio življe, koji u tradiciji leže, bolje upotriebiti nego drugi manje darovit čorjek“ (na strani 41.)

Biti će dakle samo pravedita i dobro pomisljena želja, da si svaka plemićka i građanska kuća, koja iole ljubi dom i rod južnih Slovena, nabavi takva djela umieća, koja mogu čuvati i gojiti tradiciju narodnu, te da roditelji ili sami tumače i oponose plodove slovenskoga genija ili da ih daju djeci na opis i izvedbu.

Da dakle olakšam svakomu kako će se upoznati sa glasbenim blagom t. j. glasbenom tradicijom našega naroda, uređio sam izdavanje svoje širke evo ovako:

Ciela se širka, sastojeci od 1600—1700 posve narodnih pjesama, dieli u ljubavne i ženske pjesme, svatovske, šaljive, napitne ter pjesme, koje se uz ples i igru pjevaju, pjesme na prelib, žetelaeke, ljubianke i djetinske, koleda, duhovne, ivanjske i pobožne te pjesme raznog sadržaja; nadalje na pjesme juanačke, prosjačke, putničke, bojne i domoljubne. Svaki se ovaj odio dieli po napjevih u tri vremena odsjeka: u pjesme nove, srednje i stare dobe.

Svaka će tri mjeseca izići u jednoj svezci 100 popievaka (već kako će to dozvoliti razdioba posljednjega tabaka), dakle u godini dana 400 pjesama, i to sasvim onako, kao što je dodani kajlovni list.

Sve su popievke ukajene uz pratnju glasovira, ponajviše uz podpunu tekst, a mnoge uz povjestne i inake opazke. Teksti će štampani biti dielomice latinicom, dielomice ćirilicom prema tomu, kako su pjesme sakupljene u prijedlih, u kojih se ovo ili ono pismo obično rabi; ta jedno i drugo je naše, a hrvatska omladina znade ćirilicu isto tako čitati kao što srbeka omladina latinicu. Nastojat ću, da u svakoj svezci bude popievaka iz svake pokrajine t. j. iz Hrvatske, Slavonije, Srijema, vojničke Krajine, Bačke, Banata, Srbije, Bugarske, Bosne, Hercegovine, Crne Gore, Dalmacije, sa dalmatinskih otoka, iz hrv. Primorja, Istre, Medjumurja, Kranjske, Koruške, Štajerske i zapadne Ugarske.

Pratnja je glasovirska tako uređena, da melodiju izvodi desna ruka; nije dakle nužno da se pjesme pjevaju. Nu kad bi se to ipak htjelo, onda je glasovir takovim vodiocem, da nije baš potrebno biti izaćenim pjevačem, nego imati samo toliko glasbenoga sluha, da dotičnik može pogadjati melodiju, koja se izvodi na kojem glasbahu. Pjevaču, guslaču i frulašu olakšava se pako izvajanje time, što melodija stoji na posebnom crtolju, te da ne treba tražiti melodiju u glasovirskoj dionici (Klavirpart). Ove se dakle popievke mogu, kako sam ih napisao, samo pjevati, samo frulati, samo guslati ili samo glasovirati, ili se može spojiti pier i glasovir, frula i glasovir, ili gusle i glasovir.

Godišnje predplatnine za 4 svezke tražimo 5 for. austrijske vrijednosti; jedna popievka stoji dakle samo 1¼ novč.

Da u ovu cienu ne mogu obogatjeti, uvijedit će svatko, tko znade, da se naša knjiga ne može razpačati na tisude eksemplara, kao što primjerice bita u Niemaca te što su troškovi izdavanja golemi. S toga se nadam, da će svi Slovjeni te prijatelji im biti u prilog momu podhavatu i ne dati na da propane. Sa svoje strane obećavam, da ću se savjestno po svojoj obvezi podpunom odavzati svim predplatnikom. Hvalim se srećom, da sam mal ne u svih pokrajinah južnoga Slovenstva lično poznat, te mislim, da mi ne treba inoga zaloga da li moje riječi. Samo se toliko utječem u milost gospode predplatnika, ne bili mi čim prije poslali svoje predplatnine, da uz mogom odrediti veličoku izdanja, budući da mi imatak ne dopušta štampati poveću zalihu primjeraka.

Premda će prva svezka izići tek koncem ožujka (marta) a ostale tri koncem lipnja (juna), rujna (septembra) i prosinca 1878., ipak mi valja odmah početi štampanje, budući da posao s početka laganije napreduje nego li kasnije, kad se naši slagari bolje uzvježbaju u slaganju kajda, i budući da su štampare naše tako uređene, da se ne može ciela svezka na jedanput štampati, već kad je jedan tabak gotov, mora se glasbeni slog razmetati, hoće li se drugi arak kajda slagati.

Obično se daje skupljačem predplatnika na 10 ili tja i na 6 primjeraka po jedan bezplatno, što bit dakako i ja učiniti mogao, da sam godišnju cienu mjesto na 5. udario na 6 for.; na budući hoću da djelo čim jeftinije bude, i budući da sam ja već nebrojeno mnogo koraka pokročio i nebrojeno mnogo riječi napisao u interesu slovenske glase, a da mi to ne donie ni pare, to mislim, da zaisto ne će u tom moji prijatelji za mnoge zaostati, te da će rado žrtvovati za me koju uru sabirući predplatnike. Medjutim sam pripravan osobito revnim skupljačem koncem godine poslati liep vezan počastni eksemplar.

Svaki će predplatnik austrijski dobiti svoj primjerak po pošti bezplatno; izvanjski preplatnici imaju platiti poštarinu za pošiljke samo od medje austrijske.

Prosim dakle još jednom sve svoje prijatelje, najpače svećenike, činovnike, učitelje, djake i ostale častnike i uglednike, da bi mi podhavu u prilog biti te čim više predplatnika sakupili; isto tako molim urednike domaćih i vanjskih listova, da bi svojim čitateljem preporučili izdanje naših narodnih napjeva.

Novci i pisma šalju se

Fr. Š. Kuhaču

u Ilici br. 765. na III. katu, u Zagrebu.

pin Ji. Studenoga 877

Dr. 152

Konjunktiva
Hilke

F R. O. K U H A O U

P. n. gospodinu

Zagrebu,
Ilica br. 765 na III. katu.

10 exempl. nunciati
nunciata

1. Miruj, miruj, srdce moje.

Iz Oaicka.

Adagio molto ♩ = 50.

Od god. 1847.

Piev.

Glasovir.

p Tko je, srd - ce, u te dir - nò, da si ta - ko sad ne -
cosa molto sentimento

mir - no? Kano pti - cu u za - tvo - ri, za svie - tom te že - lja mo - ri. Nij' u

svie - tu ne - bo tvo - je, mi - ruj, *p* mi - ruj, srd - ce mo - je; nij' u

svie - tu ne - bo tvo - je, mi - ruj, *f* mi - ruj, *p* srd - ce mo - je!

roll.

f *p roll.*

1. Tko je, srdce, u te dirno,
Da si tako sad nemirno?
Kao pticu u zatvori
Za svietom te želja mori:
Nij' u svietu nebo tvoje;
Miruj, miruj, srdce moje!
2. Ne udaraj toli jako,
Razbit možeš prsi lako:
Preslabe su, izmučene,
A da puknu, bez koprene
Bile bi sve rane tvoje;
Miruj, miruj, srdce moje!
3. Ah, stisni se u svom kutu,
I pregori želju ljutu;
Tople su ti ove grudi,
Sebični su vani ljudi:
Svaki grije srdce svoje;
Miruj, miruj, srdce moje!
4. Oj mahni se svieta, mahni,
U bolesti šta ćeš vani?
Sviet boluje viek do vieka,
Ni sam za se nema lieka,
Kamo l' za bol rane tvoje;
Miruj, miruj, srdce moje!
5. U svietu bi bogđe bilo,
Plačuć prage oblazilo,
Svak će mislit, da ti treba
Za utjehu mrva hljeba.
Tko bi poznó suze tvoje?
Miruj, miruj, srdce moje!
6. Znam ja, ti bi mah na vrata
Polećelo tvoga zлата!
Nije Milka tvoja više,
Već za drugog ona diše,
Drugi ljubi zlato tvoje;
Miruj, miruj, srdce moje!

Spjesao Petar Preradović, god. 1845.

Opazka. Napjev taj pjesmi izhitrile koncem godine 1847. ili početkom 1848. osječki tamburaši pomeću redoljuba (a kasnije narodnoga zastupnika) Paje Kolarića. Budući da nisi tamburaši nisi Kolarić ne bijahu vješti kajdan. pomisli ovaj na me, dječaka od 13—14 godina, koji sam svojim guslanjem i udaranjem u kitaru pozornost svoje okolice ponešto bio obratio na se. Nu bašnići da ja nisam došle nikada pokušao ukajđiti napjeva, prihvatih ponega Kolarićevu samo uz taj uvjet, da mi on tu popievkú dotle pjeva dok ja se ja naučim oponašati na guslah. Kolarić to i učiní, te kad sam napjev shvatio, stavim ga u kajde. Razredjujuć ga u mjere nisam si znao pomeći drugojakije, nego da pitam svoga učitelja kitarisanja, g. Klimeša. Taj mišljalo, da napjev tako pjevan ne ima glasbenoga smisla, ter ga je tebić po muzikalnih pravilih nešto promienio. Kolariću ne bje to s početka prave, ali se moglić on glasbenoj vještini moza učitelja ništa prigovoriti, pristazo napokon na ove popravke. Kakre su te promjene bile, ne znam ja danas, ali sudeć po onih popievkah, koje je Kolarić rado pjevao, te koje sam ja 13 godina kasnije po Kolarićevu pjevu ukajđio, mora da je „Tko je srdce“ imala počettrtínsku mjeru, koje čakako učitelj moj poznavao nije. Kolarićeva pohvala za taj moj prvi pokus probudi u meni želju, da više takvih popievaka ukajđim, a jer je ta popievka brzo pošla od usta do usta i omiljela naroda, usmjelih se izvoditi svoju želju. Koncem godine 1849. imao sam već i male širka onih domoljubnih popievaka, koje su se tada rado pjevale, a ukajđio sam ih pod nadzorem svoga tadašnjega učitelja u Dolnjem Mihelju, ljudine Josipa Becka. Ako dakle nije od ove popievke prvi put zasrila kuma ili ravno polje, te ipak neka bude radi njene poviesti u ovoj širici za prvom nje-tu.

2. V srcdu te imam.

Iz gornje Kranjske.

Allegro assai ♩ = 144.

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line has lyrics in Slovenian. The piano accompaniment features a steady bass line and a more active treble line with chords and melodic fragments. Dynamics include *f*, *p*, *mf*, and *ff*. The score ends with a double bar line and the instruction *Da Capo al Fine*.

Če s' deč-va ta pra-va ne žal mi sr - ca (pa) de b' dru-ge šti - ma - la (pa)

mo-ja ne bla.

Da Capo al Fine

1. Če s' dečva ta prava,
Ne žal mi srca, (pa)
De b' druge štimala, (pa)
Moja ne bla.

2. Če s' dečva ta prava,
Podaj mi roko, (pa)
De mi zvesta 'staneš, (pa)
Doklem me bo.

3. „Oj, rokco ti že podam,
Ker te prav rada 'mam,
Ker te zapisan'ga
V srcdu imam.“

(Sám prepísal iz ustiju naroda.)

3. Куње момиче.

Вугарска из Тривола.

Allegretto ♩ = 92.

pf *accelerando*
Ку-не мо-ни-че Ергењь девој-че, у нас да дој-да куње, на стољ да се-дња,

p
на стол да се-дња, ви-но да пи-ла, вињ и ра-ки-ла ку-ше и башљамберџи-а.

Куње момиче,
Ергењь девојче,
У вас да дојда (куње),
На стољ да седња,

На стољ да седња,
Вино на пија,
Вињ и ракија (куње),
И башљамберџа.

(Salm prepisano iz ustiju naroda.)

4. Grieh bi bio sestru ljubiti.

Из хрв. Загорја.

Allegretto ♩ = 92.

Pa-sel se je pi-san je-len; pa-sel se je pi-san je-len.

Pasel se je pisan jelen,
On je pasuć Boga molil:
„Daj mi, Bože, zlate roge,
„Da bom mogel černu gāru,

„Černu gāru prevrnoti,
„Da bom videl pod Karlovec.“
Pod Karlovcem kolo igra,
Vu tom kolu ogenj gori,